

Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Кафедра логопедії

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЗАГАЛЬНА, ВІКОВА ТА ПЕДАГОГІЧНА ЛОГОПСИХОЛОГІЯ**

Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність – 016 Спеціальна освіта

Освітньо-професійна програма – Спеціальна освіта (Логопедія)

Перший (бакалаврський) рівень

Мова навчання: українська

Погоджено науково-
методичною комісією
НН інституту фізичної культури
Протокол № 1 від 31.08.2022 р.

Голова:

Л. В. Мороз, к.пед.н., доцент

Розробник: **Харченко Тамара Григорівна**, кандидат психологічних наук, доцент
кафедри логопедії _____

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри логопедії
Протокол № 1 від «26» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ Кравченко А. І., к.пед.н., професор

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 5	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
2-й			
Семестр			
1-й			
Лекції			
26 год.			
Практичні, семінарські			
28 год.			
Самостійна робота			
94 год.			
Консультації:			
2			
Вид контролю: екзамен			
Загальна кількість годин – 150			

Опис навчальної дисципліни (заочна форма навчання)

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
			заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
2-й			
Семестр			
1-й			
Лекції			
2 год.			
Практичні, семінарські			
2 год.			
Самостійна робота			
136 год.			
Консультації:			
Вид контролю: екзамен.			
Загальна кількість годин – 150			

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Основною метою викладання дисципліни «Загальна, вікова та педагогічна логопсихологія» для студентів спеціальності «Спеціальна освіта. Логопедія» є формування у них професійних компетенцій у галузі психології дітей із порушеннями мовлення – сформуванню цілісного уявлення про психічний розвиток дітей з порушеннями мовлення, методи виявлення, подолання та попередження цих порушень.

Навчальна дисципліна «Загальна, вікова та педагогічна логопсихологія» передбачає вирішення наступних завдань:

- сформуванню у студентів знання про теоретичні засади психології дітей із порушеннями мовлення;
- ознайомити зі специфікою психічного розвитку при первинних мовленнєвих порушеннях різного ступеня тяжкості та етіології;
- сформуванню уявлення про сучасні методи диференціальної діагностики первинного мовленнєвого недорозвинення від подібних по зовнішніх проявах станів; методах психологічної корекції та профілактики мовленнєвих порушень у дитячому віці.

Вивчення дисципліни «Загальна, вікова та педагогічна логопсихологія» передбачає формування в студентів наступних фахових компетентностей.

Інтегральної компетентності: ІК – здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальних компетентностей:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальних компетентностей:

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-14. Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей.

СК-15. Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК-17. Здатність до застосування сучасних знань про психологічні особливості осіб із порушеннями мовлення як суб'єктів освітнього, логопедичного, корекційно-розвивального, відновно-реабілітаційного та абілітаційного процесів.

СК-19. Здатність здійснювати профілактику порушень усного та писемного мовлення в дітей, підлітків та дорослих на засадах соціального, педагогічного та психологічного характеру.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Для ефективного вивчення навчальної дисципліни студенти використовують знання, вміння та навички, сформовані під час вивчення дисциплін «Психологія», «Вступ до спеціальності "Спеціальна освіта" і педагогічна деонтологія».

Результати навчання за дисципліною:

РН-2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН-3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН-4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

РН-6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуальнотипологічних відмінностей.

РН-8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

PH-10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

PH-12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

PH-13. Володіти методиками сприяння соціальної адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

PH-14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

PH-17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Студент виявляє творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для творчого вирішення навчальних завдань, переконливо аргументує відповіді, обґрунтовує власні міркування та умозаключення.
82 – 89	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, правильно вирішує навчальні завдання, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких не значна, добирає аргументи для підтвердження думок.
74 – 81	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти допущені помилки.
64 – 73	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є суттєві.
60 – 63	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за вихідний, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, з допомогою викладача може виправляти значну кількість суттєвих помилок.
35 – 59	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
1 – 34	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 6,2 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 4,6 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 1,6 балів.

Розподіл балів

Поточний контроль											Разом	Сума	Підсумковий (екз.)	Загальна сума	
Розділ 1			Розділ 2						Розділ 3			55	75	25	100
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5	Т 2.6	Т 3.1	Т 3.2	Т 3.3				
Поточний контроль											20				
4,5	4,5	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6					4,6
Контроль самостійної роботи															
1,5	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6			

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 3.3 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	
60 – 63	E	задовільно
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, усне або письмове опитування, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, захист практичних робіт, реферати, інші види індивідуальних та групових завдань тощо.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ

Тема 1.1. Логопсихологія – галузь психологічної науки. Загальний огляд мовленнєвих порушень.

1. Предмет, завдання логопсихології. Наукові принципи логопедії та логопсихології.
2. Зв'язок логопсихології з іншими науками.
3. Загальний огляд мовленнєвих порушень.
4. Закономірності психічного розвитку осіб з ТПМ.

Тема 1.2. Методологічні основи логопсихології.

1. Значення вчення І. П. Павлова та П. К. Анохіна для методології логопсихології.
2. Вчення О. Р. Лурія про функціональну організацію діяльності мозку.
3. Вчення Л. С. Виготського про складну структуру дефекту і ключову роль мовлення для психічного розвитку індивіда.
4. Вчення Р. Є. Левіної про системний підхід до вивчення мовленнєвих і психічних особливостей дітей із тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ).

Тема 1.3. Історія становлення логопсихології як наукового напрямку.

1. Допарадигмальний етап становлення логопсихології.

2. Парадигмальний етап становлення логопсихології.
3. Еспериментально-прикладний етап розвитку логопсихології

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ОСІБ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ (ТПМ)

Тема 2.1. Особливості сприймання та уваги дітей з ТПМ.

1. Особливості сприймання дітей із ТПМ
2. Особливості уваги дітей із ТПМ.
3. Сприймання та увага дітей з ФФНМ.
4. Сприймання та увага дітей із ЗНМ.
5. Сприймання та увага дітей з МППМ та з ТРПМ.

Тема 2.2. Особливості пам'яті дітей з ТПМ.

1. Характеристика пам'яті, як пізнавального психічного процесу.
2. Особливості слухової, зорової, слухомовленнєвої пам'яті дітей із ТПМ.
3. Особливості довільної пам'яті дітей із ТПМ.
4. Характеристика пам'яті дітей з ФФПМ, ЗНМ, МППМ та ТРПМ.

Тема 2.3. Особливості мислення та уяви дітей з ТПМ.

1. Особливості мислення дітей із ТПМ.
2. Уява дітей із ТПМ.
3. Характеристика мислення дітей з ФФПМ, ЗНМ, МППМ та ТРПМ.

Тема 2.4. Особистість дітей із ТПМ

1. Поведінкові особливості дітей із ТПМ.
2. Особливості самооцінки дітей із ТПМ.
3. Особливості мотиваційної сфери дітей із ТПМ.
4. Особливості емоційної сфери дітей із ТПМ.
5. Особливості вольової сфери дітей із ТПМ.

Тема 2.5. Особливості спілкування та міжособистісних відносин дітей з мовленнєвими порушеннями.

1. Характеристика спілкування дітей з ТПМ дошкільного віку.
2. Особливості спілкування дітей з ТПМ молодшого шкільного віку.
3. Типи комунікативної діяльності дітей із системними порушеннями мовлення за

І.В.Мартиненко.

4. Міжособистісні стосунки в групах дітей із мовленнєвими порушеннями.
5. Особливості спілкування в сім'ї дитини з порушеннями мовлення.
6. Соціалізація і адаптація осіб з порушеннями мовлення.

Тема 2.6. Особливості діяльності дітей з ТПМ.

1. Особливості ігрової діяльності дітей з ТПМ.
2. Готовність до шкільного навчання дітей з порушеннями мовлення.
3. Навчальна діяльність дітей з ТПМ.
4. Особливості професійної діяльності осіб з ТПМ.

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ ТА ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ІЗ МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Тема 3.1. Диференційна діагностика у логопсихології.

1. Тяжкі порушення мовлення та інтелектуальна недостатність.
2. Тяжкі порушення мовлення та затримка психічного розвитку.
3. Тяжкі порушення мовлення та розлади аутичного спектру.

Тема 3.2. Психологічне вивчення дітей з порушеннями мовлення.

1. Мета, завдання та принципи психологічного вивчення дитини з порушеннями мовлення.
2. Методи психодіагностики дітей із порушеннями мовлення та врахування логіки і послідовності нормативного розвитку.
3. Вимоги до проведення психодіагностичних методик.

4. Психологічний експеримент в спеціальній психології.
5. Методика навчального експерименту.
6. Експериментально-психологічні методики для обстеження особливих дітей.

Тема 3.3. Психологічна допомога особам з ТПМ.

1. Психокорекційна робота з дітьми із ТПМ.
2. Психологічне консультування осіб з ТПМ.
3. Особливості психоконсультування підлітків з ТПМ.
4. Психологічне консультування батьків дітей з ТПМ.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	Денна форма					Заочна форма					
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Сам. роб.	Консул.		Лекції	Практ.	Сам. роб.	Консул.	
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ											
Тема 1.1. Логопсихологія – галузь психологічної науки. Загальний огляд мовленнєвих порушень.	12	2	2	8				1		11	
Тема 1.2. Методологічні основи логопсихології.	12	2	2	8						11	
Тема 1.3. Історія становлення логопсихології як наукового напрямку.	12	2	2	8						11	
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ОСІБ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ (ТПМ)											
Тема 2.1. Особливості сприймання та уваги дітей з ТПМ.	12	2	2	8						12	
Тема 2.2. Особливості пам'яті дітей з ТПМ.	11	2	2	7						11	
Тема 2.3. Особливості мислення та уяви дітей з ТПМ.	12	2	2	8						11	
Тема 2.4. Особистість дітей із ТПМ.	12	2	2	8				1		11	
Тема 2.5. Особливості спілкування та міжособистісних відносин дітей з мовленнєвими порушеннями.	13	2	4	7					1	11	
Тема 2.6. Особливості діяльності дітей з ТПМ.	12	2	2	8					1	11	
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ ТА ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ІЗ МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ											
Тема 3.1. Диференційна діагностика у логопсихології.	12	2	2	8						12	
Тема 3.2. Психологічне вивчення дітей з порушеннями мовлення.	16	4	4	8						12	

Тема 3.3. Психологічна допомога особам з ТПМ.	14	2	2	8	2				12	
Усього годин	150	26	28	94	2	150	2	2	136	

7. Рекомендовані джерела інформації

Основна:

1. Андрусишина Л. Особливості довільної пам'яті у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення / Л. Андрусишина // Дефектологія. — 1999. — № 4. — С. 28 – 31.
2. Андрусишина Л. Психологічні характеристики сформованості операції класифікації у дітей із загальним недорозвитком мовлення / Л. Андрусишина // Дефектологія. — 2003. — № 24,- С. 37 – 40.
3. Волковская Т. Н. Психологическая помощь дошкольникам с общим недоразвитием речи / Т. Н. Волковская, Г. Х. Юсупова. — М.: Книголюб, 2004. — 104 с.
4. Волковская Т. Н. Концептуальные основания системы психологической помощи детям с недостатками речи: монография / Т. Н. Волковская. — М.: ГИД, 2012. — 396 с.
5. Волковская Т. Н. Теоретико-методологические и методические основы логопсихологии: монография / Т. Н. Волковская. – М.: Образование, 2009. — 272 с.
6. Выготский Л. С. Основы дефектологии. Собрание сочинений / Л. С. Выготский. — М.: Просвещение, 1983. — Т. 5. — 136 с.
7. Детская логопсихология: учеб. пособие / [под ред. В. И. Селиверстова]. — М.: ВЛАДОС, 2008.— 276 с.
8. Калягин В. Л. Когда ребенок плохо говорит: советы психолога / В. А. Калягин. — СПб: Каро, 2005. — 276 с.
9. Калягин В. А., Овчинникова Т. С. Психолого-педагогическая диагностика детей и подростков с речевыми нарушениями / В. А. Калягин, Т. С. Овчинникова. — СПб.: Каро, 2005. — 342 с.
10. Калягин В. А. Психология лиц с нарушениями речи / В. А. Калягин, Т. С. Овчинникова. — М.: Академия, 2006. — 420 с.
11. Калягин В. А. Энциклопедия методов психолого-педагогической диагностики лиц с нарушениями речи / В. А. Калягин, Т. С. Овчинникова. — СПб.: Каро, 2004.— 432 с.
12. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопсихологія. Підручник для студентів ВНЗ / С. Ю. Конопляста, Т. В. Сак. — К.: Слово, 2010. — 256 с.
13. Корнев А. Н. Основы логопатологии детского возраста: клинические и психологические аспекты / А. Н. Корнев. — СПб.: Речь, 2006. — 380 с.
14. Логопатофизиология: учеб. пособие для студентов / [под ред. Р. И. Лалаевой, С. Н. Шаховской]. — М.: Владос, 2011. — 326 с.
15. Логопедія. Підручник, 2-ге видання, перероблене та доповнене. / [за ред. М. К. Шеремет]. – К.: Видавничий Дім "Слово", 2010. — 672 с.
16. Мартиненко І. В. Логопсихологія: курс лекцій. Навчальний посібник. 3-тє вид., виправл. і доповн. / І. В. Мартиненко. – К.: ДІА, 2019. – 120 с.
17. Трошин О. В. Логопсихология / О. В. Трошин, Е. В. Жулина. — М.: ТЦ Сфера, 2005.— 256 с.

Додаткова:

1. Белых С. Л., Гришанова И. А. Изучение компенсаторных форм саморегуляции на примере исследования динамики коммуникативной компетентности детей с речевыми нарушениями / С. Л. Белых, И. А. Гришанова // Психологическая наука и образование. — 2000. — № 4. — С. 14-26.
2. Белякова Л. И., Гаркуша Ю. Ф. Усанова О. Н., Фигередо Э. Л. Сравнительное психолого-педагогическое исследование дошкольников с общим недоразвитием речи и нормально развитой речью: Теория и практика коррекционного обучения дошкольников с речевыми нарушениями / Л. И. Белякова, Ю. Ф. Гаркуша, О. Н. Усанова, Э. Л. Фигередо. — М.,

1991. — 191 с.

3. Валявко С. М. Особенности мотивации старших дошкольников с общим недоразвитием речи: дис... канд. психол. наук: 19.00.10 / С. М. Валявко. — М., 2006. — 189 с.

4. Василева Н. Ц. Особенности невербального и вербального мышления у подростков с общим недоразвитием речи: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10 / Н. Ц. Василева; МПГУ. — М., 1991. — 17 с.

5. Власенко И. Т. Особенности словесного мышления взрослых и детей с нарушениями речи / И. Т. Власенко. — М.: Педагогика, 1990. — 184 с.

6. Волковская Т. Н. Логопсихология: пути становления и развития / Т. Н. Волковская // Специальная психология. — 2007. — № 3 (13). — С. 12 – 22.

7. Глезерман Г. Б. Психологические основы нарушения мышления при афазии / Г. Б. Глезерман. — М., 1989. — 189 с.

8. Глухов В. П. Особенности творческого воображения у детей дошкольного возраста с общим недоразвитием речи / В. П. Глухов // Недоразвитие и утрата речи. — М., 1985. — С. 32-39.

9. Грибова О. Е. К проблеме анализа коммуникации у детей с речевой патологией / О. Е. Грибова // Дефектология. — 1995. — № 6. — С. 7 – 12.

10. Грибова О. Е. Логопсихология: взгляд логопеда / О. Е. Грибова // Специальная психология. — 2007. — № 3 (13). — С. 22 – 25.

11. Даниленкова О. Р. Развитие преднамеренного запоминания у детей с нерезко выраженным общим недоразвитием речи / О. Р. Даниленкова // Дефектология. — 2000. — № 6. — С. 59 – 63.

12. Зайцева Л. А. Индивидуальные различия в мыслительной деятельности заикающихся школьников / Л. А. Зайцева, Л. В. Трапило // Особенности формирования психических процессов у детей с нарушениями умственного и физического развития. Сб. научн. тр. / [отв. ред. Т. А. Григорьева]. — Мн.: МПГИ им. А. М. Горького, 1987. — С. 12 – 17.

13. Зайцева Л. А. Некоторые аспекты изучения мыслительной деятельности заикающихся школьников / Л. А. Зайцева, А. В. Ястребова // Психолого-педагогическое изучение детей с нарушениями умственного и физического развития. — Мн., 1985. — С. 71 – 75.

14. Зайцева Л. А. Особенности памяти при различных формах афазии и пути коррекции / Л. А. Зайцева // Психологическая наука и общественная практика: сб. мат. научно-практич. конференции. Ч. 3. — Мн., 1993. — С. 232 – 234.

15. Зверева С. В. Специфика отражения времени и нарушения речемыслительных функций у детей 7 – 9 лет с расстройствами речи в сравнении с нормативным вариантом развития: дис... канд. псих. наук: 19.00.01 / С. В. Зверева. — СПб, 1998. — 203 с.

16. Иванова Н. В. Особенности самооценки младших школьников с общим недоразвитием речи и ее формирование на логопедических занятиях / Н. В. Иванова // Логопед. — 2007. — № 3. — С. 111 – 120.

17. Калягин В. А., Овчинникова Т. С. Логопсихология / В. А. Калягин, Т. С. Овчинникова. — М.: Академия, 2004. — 368 с.

18. Калягин В. А. Становление логопсихологии / В. А. Калягин // Практическая психология и логопедия. — № 4 (21). — 2006. — С. 5 – 7.

19. Каменская В. Г. Развитие вербального ассоциирования и отражения времени у младших школьников в норме и в случае речевых нарушений / В. Г. Каменская, С. В. Зверева // Психологический журнал. — 1999. — Т. 20. — № 4. — С. 48 – 55.

20. Ковшиков В. А. К вопросу о мышлении у детей с "экспрессивной" моторной алалией / В. А. Ковшиков, Ю. А. Элькин // Дефектология. — 1980. — № 2. — С. 14 – 21.

21. Ковшиков В. А. О состоянии мышления и его соотношении с речью у детей с экспрессивной алалией / В. А. Ковшиков, К. А. Элькин // Психические и речевые нарушения у детей. Вопросы реабилитации: сб. научн. тр.; ЛГПИ им. А. И. Герцена. — Ленинград, 1979. — С. 44-70.

22. Колягина В. Г. Психологические особенности страхов дошкольников с

недостатками речевого розвитку: автореферат дис. ...канд. психол. наук : 19.00.10, В. Г. Колягина. — М., 2011. — 23 с.

23. Конопляста С. Ю. Закономірності психічного розвитку дитини в нормі та при вроджених незрощеннях губи та піднебіння / С. Ю. Конопляста // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія: зб. наук. праць. — К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008, — №9, — С. 163 – 167.

24. Основы специальной психологии / [под ред. Л. В. Кузнецовой]. — М.: Академия, 2002. — 480 с.

25. Семаго Н. Я. Теория и практика оценки психического развития ребенка: дошкольный и младший школьный возраст/ Н. Я. Семаго, М. М. Семаго. — СПб.: Речь, 2005. — 282 с.

8. Питання до екзамену.

1. Предмет, завдання та наукові принципи логопсихології.
2. Методологічні основи логопсихології.
3. Зв'язок логопсихології з іншими науками.
4. Закономірності психічного розвитку дітей із тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ).
5. Історичні етапи розвитку логопсихології за Т. М. Волковською.
6. Роль наукової спадщини Л. С. Виготського у становленні логопсихології.
7. Роль наукової спадщини Р. Є. Левіної у становленні логопсихології.
8. Сучасні тенденції розвитку логопсихології.
9. Причини виникнення мовленнєвих порушень.
10. Психолого-педагогічна, клінічна, лінгвістична класифікації мовленнєвих порушень.
11. Сучасні класифікації мовленнєвих порушень (МКХ-11, МКХ-10, О.М. Корнев, Т.М.Волковська).
12. Особливості розвитку сприймання дітей із ТПМ.
13. Особливості уваги дітей із ТПМ.
14. Характеристика пам'яті дітей із ТПМ.
15. Мислення осіб із ТПМ.
16. Характеристика уяви дітей із ТПМ.
17. Особливості пізнавальної сфери дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення (ФФНМ).
18. Особливості пізнавальної сфери дітей із загальним недорозвиненням мовлення (ЗНМ).
19. Особливості пізнавальної сфери дітей з мелодико-інтонаційними (МІН) та темпоритмічними порушеннями (ТРП) мовлення.
20. Поведінкові особливості дітей з ТПМ.
21. Самооцінка дітей з ТПМ.
22. Особливості мотиваційної сфери дітей з ТПМ.
23. Емоційна сфера дітей з ТПМ.
24. Особливості вольової сфери дітей з ТПМ.
25. Особливості ігрової діяльності дітей із ТПМ.
26. Особливості психологічної готовності до школи дітей з мовленнєвими порушеннями.
27. Навчальна діяльності дітей із ТПМ.
28. Особливості спілкування дітей із ТПМ.
29. Особливості спілкування в сім'ї дитини з порушеннями мовлення.
30. Типи комунікативної діяльності дітей із системними порушеннями мовлення за І.В.Мартиненко.
31. Міжособистісні стосунки дітей з мовленнєвими порушеннями.
32. Соціалізація і адаптація дітей з мовленнєвими порушеннями.

33. Особливості особистості та міжособистісних стосунків дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення (ФФНМ).
34. Особливості особистості дітей із загальним недорозвиненням мовлення (ЗНМ).
35. Особливості міжособистісних стосунків дітей із ЗНМ.
36. Особливості особистості та міжособистісних стосунків дітей з мелодико-інтонаційними (МІН) та темпо-ритмічними порушеннями (ТРП) мовлення.
37. Диференціальна діагностика: тяжкі порушення мовлення та інтелектуальна недостатність.
38. Диференціальна діагностика: тяжкі порушення мовлення та затримка психічного розвитку (ЗПР).
39. Диференціальна діагностика: тяжкі порушення мовлення та розлади аутистичного спектру.
40. Психологічне вивчення дітей з порушеннями мовлення.
41. Психодіагностична робота з дітьми із мовленнєвими порушеннями у дошкільному віці.
42. Психокорекційна робота з дітьми із ТПМ.
43. Діагностика і профілактика ризиків шкільної дезадаптації дітей з порушеннями мовлення.

**9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна
(за потребою)**

Мультимедійні презентації до лекційних занять (відповідно теми).